

การบริหารแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนมัธยมศึกษา

ธนภรณ์ ทองนาโพธิ์,* สุมิตร สุวรรณ,** และพัชรภา ตันติชูเวช***

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ได้รับบทความ: 24 เมษายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 6 มิถุนายน 2568 ตอรับการตีพิมพ์: 13 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมที่เริ่มมีการปรับใช้มากขึ้นในปัจจุบัน จากเดิมที่มีการบริหารโดยให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง สื่อสารนโยบายผ่านรองผู้อำนวยการสถานศึกษาสู่ครูผู้ปฏิบัติที่เป็นเพียงผู้ใต้บังคับบัญชา คอยรับฟังคำสั่งการจากฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่ปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ โดยการประสานงานกันระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียน ซึ่งจะสามารถช่วยเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศนำการมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะเป็นการพลิกโฉมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของไทย โดยแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วม ทำได้โดย 1. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียน 2. ส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับ เริ่มจากทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร เพราะก่อนจะใช้นโยบายใด ๆ ผู้บริหารจะต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย และ 3. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารโรงเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา, การมีส่วนร่วม, การพลิกโฉมการบริหาร

* ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

** ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

*** ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Participatory Management in Secondary Schools

Tanaphon Thongnapo,^{*} Sumit Suwan,^{**} and Patcharapa Tantichuwet^{***}

Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

Received: April 24, 2025 **Revised:** June 6, 2025 **Accepted:** June 13, 2025

Abstract

This article aims to present approaches to secondary schools administration based on the concept of participatory management, which has increasingly been adopted in recent years. Traditionally, school administration was centralized, with the school principal acting as the core authority, communicating policies through vice principals to teachers, who functioned primarily as subordinates responsible for receiving and following administrative directives. In contrast, contemporary school management places greater emphasis on leveraging positive relationships among teachers, parents, communities, and schools. Through collaboration and coordination among these stakeholders, schools can strengthen their educational foundations, reduce educational inequality, and create opportunities for curriculum development that is meaningfully connected to the community context. Therefore, if secondary schools nationwide adopt participatory approaches in school administration, this would represent a transformative shift in the management of Thai secondary education. Participatory school administration can be implemented through the following strategies: 1. fostering an open organizational culture that encourages teachers, parents, and community members to exchange ideas and collaboratively develop the school; 2. promoting effective communication at all levels, beginning with administrators' communication skills, since clear and accessible communication is essential prior to policy implementation; and 3. integrating technology into school administration to enhance operational efficiency.

Keywords: Secondary School Administration, Participation, Transforming Management

^{*} Department of Educational Administration, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

^{**} Department of Educational Administration, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

^{***} Department of Educational Administration, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากเทคโนโลยี นวัตกรรม และความต้องการของสังคมที่แตกต่างไปจากอดีต โรงเรียนมัธยมศึกษาไม่สามารถยึดติดกับแนวทางการบริหารแบบดั้งเดิมที่มีลำดับขั้นแบบเข้มงวดและขาดความยืดหยุ่นได้อีกต่อไป เมื่อการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ และโรงเรียนถือเป็นศูนย์กลางในการหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญของสังคม ฉะนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงไม่สามารถย่ำอยู่ที่เดิมที่รอพึ่งพาแค่ภาครัฐหรือสถานศึกษาเพียงเท่านั้น ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญขององค์กร การร่วมมือกันในการจัดการศึกษาจึงเป็นพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา การดำเนินงานบริการสาธารณะ และกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายองค์กรของชุมชนหรือเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษา เป็นการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง การร่วมมือกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียน นอกจากเป็นการช่วยขับเคลื่อนและสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่แล้วนั้น ยังสามารถช่วยให้โรงเรียนแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น เพราะผู้ปกครองและชุมชน มีความใกล้ชิดและรับรู้ปัญหาของผู้เรียนมากที่สุด เมื่อมีการส่งข้อมูลเชิงลึกของผู้เรียนให้โรงเรียนผ่านครูที่ปรึกษา โรงเรียนก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีตามลำดับขั้นตอนของระบบงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียน นอกจากการร่วมมือกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนที่จะช่วยขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาทางการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่แล้วนั้น การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการศึกษายังเป็นหนึ่งในภารกิจกระจายอำนาจของรัฐที่ช่วยให้แต่ละท้องถิ่นที่ใช้ความสามัคคีในการพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาแค่ภาครัฐเท่านั้น ขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง อีกทั้งชุมชนยังสามารถมีส่วนช่วยในการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อช่วยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโลกอนาคต เพื่อให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเติบโตไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) เมื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการศึกษาได้ ทุกภาคส่วนจึงต้องทำงานร่วมกันเพื่อสร้างระบบการศึกษา

ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับทุกคน หากทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจะไม่เป็นเพียงสถานที่ถ่ายทอดความรู้ แต่จะกลายเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาที่เชื่อมโยงผู้เรียน ชุมชน และสังคมให้เติบโตไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายทางการศึกษาและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา ได้กล่าวถึง การบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ในมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) มีใจความโดยสรุปว่า การบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกระบวนการจัดการที่มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งการวางแผน พัฒนา และประเมินผล โดยมาตรฐานการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 8 ด้านหลัก ได้แก่ งานแผนงานและประกันคุณภาพ งานวิชาการ งานกิจการผู้เรียน งานบุคคล งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และงานชุมชนและภาคีเครือข่ายในดำเนินงานแผนงานและประกันคุณภาพ โรงเรียนต้องมีการวางแผนพัฒนา จัดองค์กร และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผลและควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ขณะที่งานวิชาการเน้นการบริหารหลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะของผู้เรียน งานกิจการผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรม และความพร้อมสู่สังคม รวมถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่วนงานบุคคลเกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ตั้งแต่การคัดสรรบุคลากร การพัฒนาศักยภาพครู และการดูแลสวัสดิการ ในด้านงานธุรการ โรงเรียนต้องจัดระบบสารบรรณและงานเอกสารให้เป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ ขณะที่งานการเงินและพัสดุเน้นการบริหารงบประมาณให้ถูกต้องโปร่งใส งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้องกับการดูแลและปรับปรุงสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และสุดท้าย งานชุมชนและภาคีเครือข่ายมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อสนับสนุนการศึกษา การดำเนินงานตามมาตรฐานเหล่านี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา, 2562)

การบริหารสถานศึกษาแบบดั้งเดิม

การบริหารสถานศึกษาแบบดั้งเดิมจะมีผู้บริหารเป็นศูนย์กลาง เป็นรูปแบบการจัดการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจหลักในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยที่ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมน้อยมากหรือไม่มีส่วนร่วมใด ๆ เลยในการกำหนดทิศทางหรือการตัดสินใจสำคัญของโรงเรียน ลักษณะสำคัญของการบริหารแบบผู้บริหารเป็นศูนย์กลางจะเป็นรูปแบบการตัดสินใจแบบรวมศูนย์ที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียนแทบทั้งสิ้น โดยไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีรูปแบบการสื่อสารทางเดียว หรือเรียกว่าการสื่อสารภายในองค์กรแบบบนลงล่าง โดยข้อมูลและ

คำสั่งจะถูกส่งจากผู้บริหารไปยังครูและบุคลากร โดยไม่มีการสื่อสารย้อนกลับหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ฉะนั้นครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทหลักในการปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งที่ได้รับจากผู้บริหาร โดยไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา (ชัยพจน์ รักราม, 2544) การบริหารสถานศึกษาในแบบดั้งเดิมนี้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่ามันไม่เหมาะสมกับความเป็นประชาธิปไตยของโลกในยุคปัจจุบัน เมื่อครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมอาจทำให้ขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ไม่จำเป็นที่จะต้องมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานภายในโรงเรียน ขณะเดียวกันการควมรวบอำนาจ ตัดสินใจเด็ดขาดที่บุคคลเพียงคนเดียว อาจทำให้การบริหารงานขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้การที่ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อาจทำให้โรงเรียนขาดการสนับสนุนและความเข้าใจจากชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ปัจจุบันประเทศไทยได้เริ่มนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเน้นให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารองค์กร เข้ามาปรับประยุกต์ใช้กับกระบวนการบริหารเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารโรงเรียน ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการที่น่าสนใจ ได้แก่

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Likert (1961) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจโดยกลุ่มผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ มีการสื่อสารในทุกทิศทาง ทั้งจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน และในแนวนอนระหว่างเพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกัน สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายปัญหาร่วมกัน ให้ความเคารพและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีบทบาทในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผ่านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารองค์กร แนวทางนี้ช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การควบคุมงานมีลักษณะกระจายอำนาจ ให้ทีมงานสามารถควบคุมกันเอง โดยเน้นการแก้ไขปัญหามากกว่าการตำหนิ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมการเติบโตและความสำเร็จในการทำงาน

2. การมีส่วนร่วม

Cohen & Uphoff (1980; อ้างถึงใน ศรีณย์ เจริญนัย และคณะ, 2558) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ซึ่งทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนี้มุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาและเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่อง ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริการ และการประสาน
ขอความช่วยเหลือ

2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือ
ผลประโยชน์ส่วนบุคคล

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการดำเนิน
โครงการ เริ่มตั้งแต่ขั้นวางแผน ระบุปัญหาและความต้องการ ขั้นปฏิบัติการ การประเมินผลและบำรุงรักษา

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

สุเมธ งามกนก (2564) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจาก
ความเชื่อเรื่องธรรมชาติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการเกี่ยวกับความเป็นองค์กรของโรงเรียน
การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำ การใช้อำนาจ ทักษะเฉพาะในการบริหารตามทฤษฎี
การบริหาร ตลอดจนความมีอิสระในการใช้และบริหารทรัพยากรด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควร
เข้าใจแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้เพื่อนำไปใช้ในการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้ง Cohen & Uphoff และ Likert มีความเห็นตรงกันว่า การมีส่วนร่วม
จะช่วยส่งเสริมความไว้วางใจซึ่งกันและกันในแต่ละฝ่าย ขณะที่ สุเมธ งามกนก และ Likert มองว่า การบริหาร
แบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะส่งผลดีต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนักวิชาการแต่ละคนล้วนมี
ความเห็นตรงกันว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ช่วยให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้น การนำแนวคิดนี้
มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

ประโยชน์การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ยังเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน อีกทั้งยังช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในระยะยาว
โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ประภาพรณ รักเลี้ยง (2557) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการวางแผนการ
เปลี่ยนแปลง บุคคลจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
2. ช่วยให้การวางแผน และการตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพมากขึ้น
3. ช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดความผูกพันงานต่อองค์กร
4. ช่วยให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ
5. ผู้ร่วมงานเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ มีความราบรื่นมากขึ้น

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายเป็นไปอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งความรู้และประสบการณ์
2. ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันโดยมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องอันเกิดผลเสียหายแก่องค์กรได้
3. เป็นการขจัดปัญหา มิให้การดำเนินนโยบายใด ๆ มีผลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินการต่อทุกฝ่ายได้
4. ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี ทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
5. การรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อน กิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมาย โดยทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะเดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่
3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมั่นใจ และความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

สมเดช สีแสง (2547) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานรวมกลุ่มกันใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและประสบการณ์ของแต่ละคนร่วมกันปรับปรุงงานในหน่วยงานของตน มีข้อดี คือ

1. ผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุด และสามารถแก้ปัญหาได้ดีที่สุด คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุดจะแก้ปัญหาได้ถูกต้องที่สุด
2. บุคลากรได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการบริหาร
3. ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่ามีคุณค่า มีความภาคภูมิใจและทำงานเต็มความสามารถ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ผูกพันใกล้ชิดกับสถานศึกษามากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงเพราะทุกคนได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เป็นการช่วยลดแรงต่อต้าน และช่วยให้กระบวนการบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ส่งผลให้การแก้ไขปัญหามีความรอบคอบและครอบคลุมทุกมิติ อีกทั้งยังช่วยถ่วงดุลอำนาจ ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด และสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น ความร่วมมือดังกล่าวยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของครู

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดทิศทางของโรงเรียน โดยเฉพาะในขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการตามบริบทของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา หากกล่าวถึงความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจ ตลอดจนศักยภาพต่าง ๆ ของผู้เรียน ครูจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด นอกจากการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการแล้วนั้น บทบาทสำคัญประการหนึ่งของครู คือ การออกแบบหลักสูตร ปรับปรุงเนื้อหา และพัฒนานวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และสุดท้ายครูสามารถเป็นตัวกลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

Fullan (2007) นักคิดที่มีอิทธิพลอย่างมากในด้านการปฏิรูปการศึกษาได้กล่าวไว้ว่าอุปสรรคที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา มักมาจากความต้านทานจากบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ และโครงสร้างทางการศึกษาที่ยืดหยุ่น ฉะนั้นเพื่อให้การบริหารประสบความสำเร็จอย่างราบรื่น ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี การออกแบบโครงการ การจัดทำกิจกรรม หรือการจัดการศึกษาในโรงเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพึงเสียงจากครู มิใช่เป็นการตัดสินใจจากฝ่ายบริหารเพียงเท่านั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาขึ้นอยู่กับสิ่งที่ครูทำและคิด

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม มีการติดต่อสื่อสารกับครูที่ปรึกษา เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนหรือเข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายและทิศทางของโรงเรียน ขณะเดียวกันผู้ปกครองยังเป็นผู้สำคัญในการเป็นสื่อกลางเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อเสริมสร้างทรัพยากรและโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกด้วย ซึ่ง มลิวัลย์ ธรรมแสง (2557) ได้กล่าวถึง ความร่วมมือเกิดขึ้นเมื่อคนในกลุ่มได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนอำนาจและบทบาทหน้าที่กัน เพื่อให้ทุกคนรับรู้และร่วมกันกำหนด วิธีการที่จะแก้ปัญหา ร่วมกันซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ได้โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น การร่วมมือของครูและผู้ปกครองจะส่งผลดีต่อผลการเรียนของเด็กและความสุขของครอบครัวและครู

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น หรือการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและภาคีเครือข่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ทักษะอาชีพ หรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน และภาคีเครือข่าย เช่น บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ หรือสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ในขณะเดียวกัน โรงเรียนสามารถให้บริการหรือความรู้แก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนา ร่วมกัน

นอกจากนี้ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560) ยังได้กล่าวว่า โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือ สถานศึกษาได้พลังจากชุมชน มาช่วยในการจัดการศึกษา ขณะที่ชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วย ุ้ ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถทำได้โดยมี แนวทาง ดังนี้

1. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญในการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ โดยเริ่มจากส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ที่เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และ ชุมชน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและ ความมุ่งมั่นในการทำงาน จากนั้นจึงสร้างความไว้วางใจและมอบหมายความรับผิดชอบ โดยให้ทุกภาคส่วนมีอิสระ ในการทำงานและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจ ในงานที่ทำ (Lynch, 2020)

2. ส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับ

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารโรงเรียน โดยลำดับแรกจะต้องพัฒนา ทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร เพราะก่อนจะใช้นโยบายใด ๆ ผู้บริหารจะต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และตรงประเด็น เพื่อให้ข้อมูลถูกถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน นอกจากนี้ยังต้องเลือกใช้ ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม อาทิ การประชุม หรือการใช้ช่องทางออนไลน์ จะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการเชิง

พลวัตที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง (พฤตพิพล พฤตพิกุล และ ภาณี อนันต์นาวี, 2557)

3. การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารโรงเรียนสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ โดยเริ่มต้นจากพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร มีการสร้างระบบสารสนเทศที่ช่วยในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการวางแผนงานของโรงเรียน จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กร อาทิ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการประชุมหรือการแบ่งปันข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ปัจจุบันเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารกิจการผู้เรียนหรือแม้แต่การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ฉะนั้น เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัย สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (มณฑนา เพ็งสาย และ ชีรภัทร กุโลภาส, 2564)

บทสรุป

ปัจจุบันการบริหารสถานศึกษามีความท้าทายมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และแนวโน้มทางการศึกษาสมัยใหม่ ระบบการบริหารโรงเรียนที่เคยใช้แนวทางรวมศูนย์อำนาจและเน้นการตัดสินใจจากฝ่ายบริหารเพียงกลุ่มเดียวกำลังถูกท้าทายภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากแนวทางดังกล่าวอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจึงกลายเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถพลิกโฉมโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

การบริหารโรงเรียนด้วยหลักการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน โดยไม่จำกัดบทบาทของการบริหารอยู่เพียงแค่ผู้บริหารและคณะครูเพียงฝ่ายเดียว การเปลี่ยนแปลงนี้ช่วยทำให้โรงเรียนสามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์และความต้องการของสังคมได้ดียิ่งขึ้น เพราะความคิดเห็นจากหลากหลายฝ่ายทำให้เกิดมุมมองที่เปิดกว้าง ลดข้อจำกัดที่เกิดจากการมองปัญหาจากมุมเดียว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหาร อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของของสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างโรงเรียนและชุมชน อย่างไรก็ตาม การนำหลักการมีส่วนร่วมไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจน โรงเรียนควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดกลไกการมีส่วนร่วมให้เป็นระบบ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกฝ่ายมีบทบาทที่ชัดเจนและสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง การอบรมและส่งเสริมให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการมีส่วนร่วมและวิธีการนำไปใช้ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากขาดความเข้าใจ

ที่ถูกต้อง อาจทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างไม่เป็นระบบ และไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการได้ นอกจากนี้ การปลูกฝังวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องก็เป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของทุกฝ่าย ไม่ใช่เพียงแค่การเปิดรับฟัง แต่ต้องนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้จริงในนโยบายและแผนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการมีส่วนร่วม มีนัยสำคัญต่อแวดวงการบริหารการศึกษาไทยในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะการรวมอำนาจไปสู่การกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยถือว่าโรงเรียนไม่ใช่เพียงสถานที่ของกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เป็น “พื้นที่สาธารณะทางการศึกษา” ที่ทุกภาคส่วนสามารถมีบทบาทในการขับเคลื่อนร่วมกันได้อย่างแท้จริง

2. องค์ประกอบสำคัญที่เกื้อหนุนการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งต้องอาศัยการปรับวิถีคิดของผู้บริหารและบุคลากรภายในให้เปิดรับความคิดเห็นจากภายนอก พร้อมทั้งยอมรับความหลากหลายของมุมมองและประสบการณ์ในระดับชุมชน การบริหารจึงต้องเปลี่ยนจาก “ผู้ตัดสินใจ” มาเป็น “ผู้ประสานงาน” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก”

3. การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความร่วมมือภายในองค์กร โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร ซึ่งต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดเป้าหมาย นโยบาย และเจตนารมณ์ของโรงเรียนให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน และสามารถนำไปสู่การร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ เป็นองค์ความรู้ที่สะท้อนถึงแนวโน้มการบริหารยุคใหม่ ที่ต้องอาศัยระบบเทคโนโลยีในการสื่อสาร ประมวลผลข้อมูล และสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบใหม่ที่ไร้ข้อจำกัดทางเวลาและสถานที่ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชุม รับฟังความคิดเห็น หรือจัดทำข้อมูลสาธารณะเพื่อความโปร่งใส เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานี้มิได้เป็นเพียงข้อเสนอเชิงนโยบาย หากแต่เป็นกรอบความคิดใหม่ ที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับบทบาทตนเองให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการสร้างเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วม และนำพาองค์กรการศึกษาไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การจัดองค์การและบุคคลทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพจน์ รักราม. (2544). *การบริหารแบบฝึกโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School - Based Management: SBM)*. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาร.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. *Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 1342 – 1354. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/98396/76585>
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2557). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- พฤตพิณ พฤตพิณกุล และ ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). รูปแบบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดขนาดใหญ่พิเศษที่ประสบความสำเร็จสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(2), 138 – 150. <https://buuir.buu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/1234567890/3382/eduman8n2p138-150.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- มลิวัลย์ ธรรมแสง. (2557). *ความร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มณฑนา เพ็งสาย และ อธิภัทร ภูโกลาส. (2564). *แนวทางการบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2), OJED1602027 (15 pages). <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/251737/168569>
- ศรัณย์ เจียรณัย, พิมพ์ ม่วงศิริธรรม, และอัศวิน มณีอินทร์. (2558). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา*. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(2), 44 - 54.
- สมเดช สีแสง. (2547). *คู่มือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ*. บรรณกิจ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา*. เค. พรินท์. อินเทอร์เน็ต.
- สุเมธ งามนก. (2564). *ยุทธศาสตร์และการพัฒนานโยบายและการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและความเป็นหุ้นส่วนในสถานศึกษา*. ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สำนักการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560*
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. Teachers College Press.

Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. McGraw - Hill Book Company Inc.

Lynch, M. (2020). *7 Ways That Principals Can Influence School Culture*.

<https://www.theedadvocate.org/7-ways-that-principals-can-influence-school-culture/>

